

El llenguatge

Per totes bandes

El substantiu banda té dues entrades en el Diccionari Fabra, que comprenen diverses significacions d'aquest mot, les quals es distribueixen en quatre entrades diferents en la Gran Enciclopèdia Catalana. Per la seva banda, Coromines, al seu Diccionari etimològic i complementari, dedica també dues entrades diferents a aquesta forma, però amb una distribució de significats diferent a la del Diccionari Fabra. Segons Coromines, banda, significant «llista o peça de roba allargada», prové del francès «bande», que és un mot d'origen fràncic (com el nostre mot bona), i significant «porció de gent armada», «bandada, esbart» i «costat, especialment d'una nau», diu que generalment es creu que ve del gòtic però que en realitat és un mot d'origen incert, els diversos sentits del qual i llur aplicació ultrapassen incomparablement els del mot germànic.

D'aquesta multiplicitat de casos d'aplicació que el mot banda ha arribat a tenir en català ens interessa ara d'assenyalar la seva utilització gramatical, a partir de l'ús, tan general, d'aquest mot significant «costat, cantó, indret, part», és a dir, les diverses i utilíssimes locucions adverbials —no estrictament locatives— i conjuntives que ha originat, cap de les quals no recull el Diccionari Fabra.

Tenim, en primer lloc, d'altra banda, que segons la Gran Enciclopèdia significa «a més», «de més a més», i que té, encara, més expressions concurrents o equivalents, com altrament, endemés i d'altra part. Notem que la definició que indica el Fabra de endemés és, justament, d'altra banda. I, encara, caldria afegir-hi una variant d'aquesta locució que ens ocupa, per altra banda, que si bé no sabem veure als diccionaris, trobem, en canvi, en textos de Riba i del mateix Fabra.

La Gran Enciclopèdia Catalana indica també la conjunció distributiva d'una banda ... d'altra banda, que admet tot de combinacions diverses i, fins i tot, la seva descomposició: així com usem, tal com hem vist, el seu segon element com a locució adverbial, podem usar també exclusivament el primer: D'una banda ja m'agradaria.

Són també molt usuals i ben útils la locució per la meua banda i les seves variants com per la teua banda, per la nostra banda, etc. que ja no es pot considerar que tinguin, tal com hem dit, valor locatiu, ja que signifiquen «en allò que concerneix una persona (indicada pel possessiu)»: Per la meua banda, procura tenir paciència. Per la seva banda, s'oposa a aquestes innovacions.